

بهشی كوردی
قۆناغی : دووهم
وانهی: 2

وهزارهتی خویندنی بالآ و توپژینهوهی زانستی
زانکۆی سهلاحهددین - ههولپیر
کۆلیژی پهروهردهی مخمور

دهروونزانی گهشه

Developmental Psychology

وانه بیژ

شیرین شادان جمیل

Email Shireen.jameel@su.edu.krd

2022-2021

هۆكاری خویئندنی دەررونزانی گهشه چی یه ؟

1. چاره سهرکردنی کیشهکانی مرؤف .
2. ناسینی یاساو بنه ماکانی گهشه ی مندالّ (بهراووردکاری زانستی) .
3. دۆزینه وهی ریگا بو پهروهرده کردنی مندالّ .
4. گونجانی سیسته می پهروهرد و فیئرکردن له گهل یاساکانی گهشه ...

- گرنگی خویندنی دەر وونزانی گەشە (منال و ھەرزەکار) :
- مندالی مروّف بى دەسە لاترین منال....
- دريژى قوناغى مندالى مروّفه (بەراورد بە منالانى تر....)
- دیاری کردنی پیداوێستی ھەر قوناغیکی گەشە ...
- منالی و ھەرزەکاری (سەرھتایی و ناوھندی و کوتایی) ..
- پیوھر (معیار و ستاندر) بو گەشە کردنی ئاسایی:
- گەشەى پیشکەتوو گەشەى دواکەتوو (بەراوردی سەقەت)
- ھۆکاری پیشکەوتن و دواکەوتنی گەشەى ئاسایی مندال .
- چارەسەرى ھۆکار و پەرەپیدانی گەشە (علاج) ..پسپۆرى لە منالی ! ..

ئەو قۇناغانەي سايكۇلۇۋىي مېداڭ پېدا تېپەپىوھ تا گەشەي كىردووه

❖ قۇناغى پېش بە زانىسى بوون :

(1) مېرۇقى سەرەتايى : سەرچاوهي زانىيى زۇر سادە وهك :

أ- دايك : هەست كىردن بە كۆمەلئىك گۇرانىكارى فسيۇلۇۋىي و دەروونى (گېرانەوهي بو مېداڭ).

يادگارى دايكان و باوكان : يادگارى و بەسەرھاتى مېداڭ دايكان و باوكان دەربارەي قۇناغى مېداڭى.

يادگارى مېداڭى باوك (پۇيشتن بو پراو بو كشتوكال) ، دايك (چيشت لېنان و كاركىردن) ،

تا ئىستاش ئەم سەرچاوهيە (بەردەوامە لە زانىيى) ، وه مەرچيش نيه راست يان هەلە بېت .

ب- سەرنجىدان و تېبىنى كىردن و لاسايى مېداڭەكان :

• مېداڭى يەكەم لە باوانەوه زانىيى

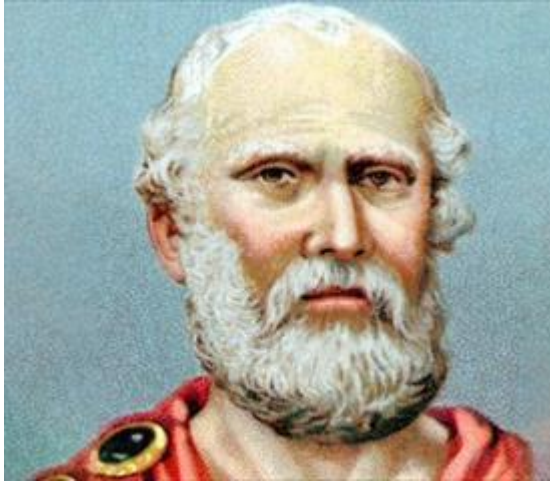
• مېداڭى دووھم لە مېداڭ يەكەم زانىيى .

ئەو قۇناغانەي سايكۆلۆژىيە منداڭ پيدا تىپەرىپوۋە تا گەشەي كىردوۋە

(2) فەلسەفەي يۇنانى كۆن :

❖ تەماشاي رۆلى ھەرىكەك لە پىياو و ئافرەتى دەكىرد لە دروست بونى منداڭدا، منداڭ بە سىپىرم دەبىتە (كۆرىپەلە) بە بى ھىلكۆكە .

❖ بەئام ھەرىچى ئەركى داىكە ئەوا بىرىتى بوو لە ھەلگىرتنى لەسكى و بەخشىنى خۇراك پى لە رىڭكاي جەستەوۋە و پاشان لە داىك بوونى.

ئەو قۇناغانەي سايكۆلۆژیای منداڭ پيدا تيپهريوه تا گهشەي کردووه

(3) ئەفلاتون :

- ئەركى پەروەردەکردنى منداڭ لە تەمەنى (7-18) سالى بە (دەولەت) بسپيردرى.
- لە (5) سالى يەكەم توانست و حەزوو ئارەزووھەكانى منداڭ ديارى بکريت .
- رەچاوەکردنى (جياوازی تاکی)
- پەروەردەي باش ھاوتەريبه لەگەڤ وەرزشى باش هتد
- پروگرامى خويندن (شارهزايى و زانياريهكان ، موسيقى و هونەر و ئەدەبى جەستە هتد) .

ئەو قۇناغانەي سايكۆلۆژىيە منداڭ پيدا تىپەرىپوۋە تا گەشەي كىردوۋە

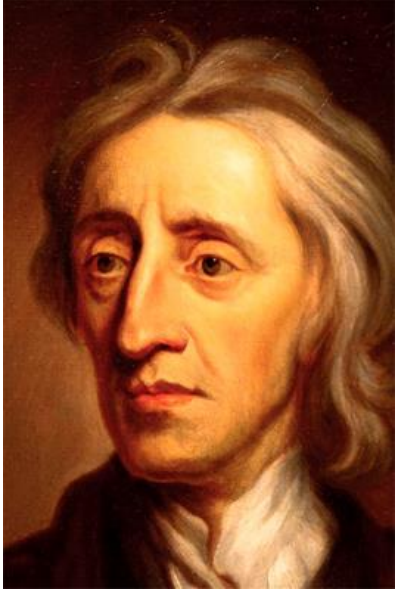
4) بەئام ھەرچى (ئەرسىتو) : فەيلەسوف و بلىمەتە ئەوا لەو بىروايەدابوو كە ژيان دروست دەبىت

لە ئەنجامى كۆ بونەۋەي (مادە) و (ۋىنە) ۋە لەم بوارەشدا :

❖ مادەي بە ئەندامى مېينە و ۋىنەي بە ئەندامى نېرېنە ھەژمار كىرد كە بەبىرواي ئەو ئەمەي

كۆتايان ئامازەيەكە بۇ تەۋاۋ كارى و كاملى بەئام ھەرچى ئەندامى مېينەيە ئەوا ئامازەيە بۇ

ھەلچون و كەم و كورتى.

ئەو قۇناغانەي سايكۇلۇژىي منداڭ پيدا تىپەرپىوۋە تا گەشەي كردوۋە

(5) جۇن لۇك : زاناي ئىنگلىزى كە لە كۆتايى سەدەي (17) ژياوۋە :

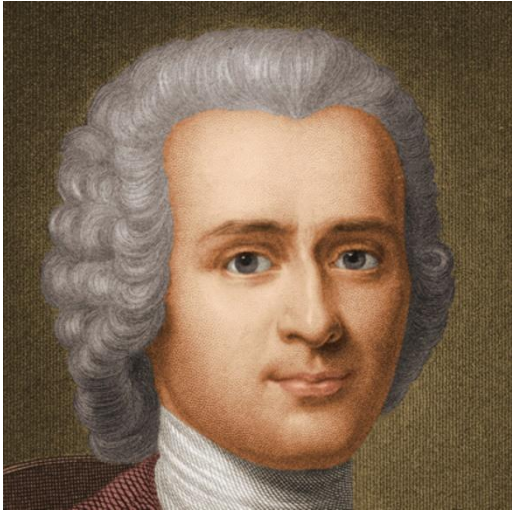
✓ منداڭ كاتىك كە لە داىك ئەبىت (عەقلى لاپەرپىيەكى سىي يە)

✓ مروۇف لە رىگەي هستەوۋەرەكانەوۋە (الحواس) فىرى دياردەكانى جىهانى

دەرەوۋە دەبىت .

✓ برواي تەواۋى بە رۆلى ژىنگە ھەيە بە گەورەترىن بنىاتنەرى عەقلى مروۇقى

دادەنىت .

ئەو قۇناغانەي سايكۆلۆژىيە مندال پيدا تىپەريوۋە تا گەشەي كىردوۋە

(6) **جان جاك رۇسۇ** : فەيلەسوفى گەورەي فەرهەنسى لە سەدەي (18) ژياۋە :

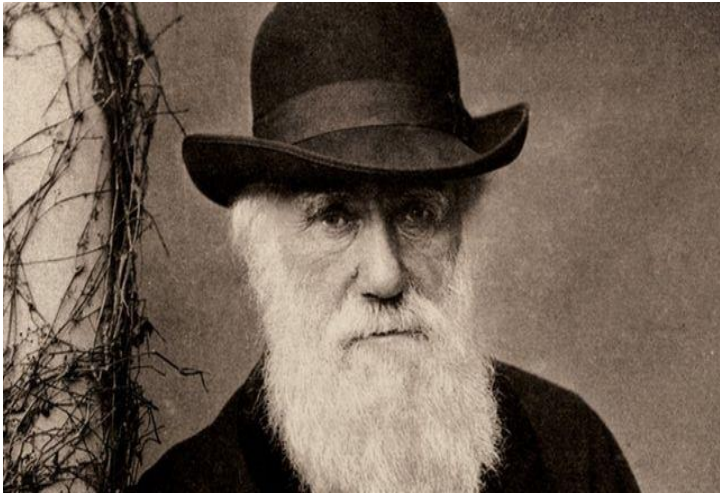
- سىروشتى مرۇف خىرخوازە و نەوەك خىراپە .واتە شەرانگىز نىيە.
- مندال ھەر بە (بۇماۋە) خاۋەنى ھەست و ئەخلاقى تايىبەتە كە بە ھۆيەۋە دەتوانىت رەۋىشتە باشەكان لە خىراپەكان جىابكاتەۋە.
- سىروشتى مندال خىرخوازە دام و دەزگاگان بەرەو شەرخوازى دەبەن .
- كىتابى ئەمىل (Emile) ئاماژە بۇ راھىيان و تاقى كىردنەۋە و چالاكى سەربەخۇ و سەربەستى مندال دەكات و بە بناغەي گەشەكىردن دادەنىت .
- پەروەردە دەبىت بە پىكى سىروشت بىت .

ئەو قۇناغانەي سايكۆلۆژىيە منداڭ پىندا تىپەريوۋە تا گەشەي كىردوۋە

(7) **بىستالۋىزى** : لەگەڭ رۇسۇ ھاۋىرا بوۋە دەربارەي سىروشتى مەرۇف .

➤ بەيەكەم كەس دادەنرېت كە زانىارى بە شىۋەي زانىستى كۆكردەۋە ، پاش ئەۋەي كە سەرنجى كورەكەي خۆي دابوو كە تەمەنى سى سال و نيو بوۋە و پاشان كىردىيە ياداشتنامەيەك بلاۋى كىردەۋە .

ئەو قۇناغانەي سايكۆلۆژیای مندال پيدا تىپەريوه تا گەشەي كردووه

8: داروين :

- كاريگەري (بۆماوه + ژينگە) لەسەر رەهوشي مندال.
- كۆكردنەوهي زانياري لەسەر چۆنيەتي گەشەكردني مندالي شيرەخۆري بەلام ...
سەرکەوتوو نەبوو .

سوپاس بۇ گوڭرتنتان

بههيوای سهلامهتی بۇ ههموان